

Otázka: Formování osobnosti člověka

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Pavla297

Psychologie jako věda, základní disciplíny

- původ slova
- předmět psychologie
- základní disciplíny
- aplikované disciplíny
- speciální disciplíny
- Freud

1. Lidská psychika
2. Srovnání přístupů k výkladu lidské psychiky - Freud, Watson
3. Předpoklady a možnosti vývoje člověka

- determinanty lidské psychiky
- podíl dědičnosti a prostředí

1. Sociální učení = socializace

2. Osobnost a její struktura

- co je to osobnost
- vlastnosti a rysy

1. Učení - u psychických stavů, za myšlením
2. Vlčí děti-Kamala a Amala
3. KašparHauser

1. 1. **Psychologie jako věda, základní disciplíny**

- řecky psyché = duše, logos = věda, nauka
- zabývá se prožíváním a chováním člověka
- Aristoteles (O duši) - zakladatel, ale jako věda v 19. století

Úkoly psychologie

- 1) poznávání druhých lidí a jejich vlastnosti -> pochopení
- 2) působení na lidi
- 3) uspořádání podmínek pro život

Psychologické disciplíny

- 1) **Základní** (teoretické)
 - a) obecná - podává obecný obraz o člověku

- b) sociální - zabývá se psychikou člověka ve společnosti
- c) psychologické osobnosti - vysvětluje podobnosti a odlišnosti mezi lidmi
- d) vývojová psychologie - zabývá se psychologií člověka od početí po smrt
- e) metodologie - teorie metody
- f) psychopatologie - řeší psychologické poruchy

2) **Aplikované** (praktické)

- a) poradenská psychologie - pomáhá orientovat se v životě
- b) pedagogická - určena pro žáky, problémy v učení, výběr školy
- c) klinická - diagnostika duševních poruch
- d) soudní (forenzní) - psychologie zločinců
- e) práce, sportu, reklamy, zdraví

3) **Speciální**

- a) zoopsychologie
- b) farmacopsychologie - účinky léků na psychiku
- c) psychometrie - tvoří psychické testy

- 2. polovina 19. století vzniká psychologie jako věda v Lipoku

Sigmund Freud

- věnoval se osobnosti, věří, že ji formulují ji 3 faktory

1) fyziologické síly (jídlo, sexuální pudy)

2) libido (sexuální pud)

3) ledovec

- pohled na osobnost

Vědomí (myšlenky)

Předvědomí (=vzpomínky)

Nevědomí (=hluboko uložené vzpomínky)

Struktura osobnosti

- ID: temná složka naší osobnosti, neřídí se rozumem=iracionální, řídí se slastí, nehledí na ostatní lidi – silné ID mají kojenci a vrazi
- EGO: řídí se rozumem, hledá způsob k uspokojení ID potřeb, zákony
- SUPEREGO: morální hodnoty (zakazuje něco udělat), např. černé svědomí

Rozpory mezi složkami

- ID x EGO: vzniká neurotická úzkost - porucha spánku, počůrávání, okusování nehtů => neuspokojení potřeb
- ID x SUPEREGO: vzniká morální úzkost
- EGO x SUPEREGO: lidé chtějí něco udělat, cítí to jako etické, ale ví, že porušují zákon (krádež léků)

Carl Gustav Jung

- minulost jednotlivce - ontogenická dimenze
- minulost celého lidstva - fylogenetická dimenze
- a) nevědomí: vzpomínky, širší pojetí než Freud - neseme si to, co prodělali naši předci (kolektivní nevědomí našich předků)
- osobnost=PSYCHÉ (duše)
- faktory osobnosti:
- kolektivní nevědomí: zděděné po předcích, obsahuje v sobě zkušenosti našich předků (negativní i pozitivní)
- vznikají archetypy=předobrazy našeho chování, ve snech...malé sny-nedůležité, velké sny-emočně ovlivněné, ve chvílích rozhodnutí
- osamostatněné archetypy 1. persona (=maska) - vzbuzení dojmu

- 2. stín - zvířecí stránka osobnosti, nejtajnější stránka
- 3. anymus (mužská) a anyma (ženská)
- b) osobní nevědomí - zkušenosti člověka
- - komplexy: vznikají z traumatických zážitků
- c) EGO a bytostné já: kontrolují, řídí osobnost a dávají rozkazy

1. 2. Lidská psychika

- chování - vnější projev
- a) expresivní - city, myšlení, prožívání
- b) adaptivní - přetváření, přizpůsobení chování
- prožívání - vnitřní projev

1. 3. Srovnání přístupů k výkladu lidské psychiky

Behaviorismus

- směr, který vznikl v USA, zakladatel **John B. Watson**
- chování lze vědecky zkoumat bez odkazu na vnitřní duševní stavy
- čistě objektivní, experimentální přírodní věda - jejím cílem je předvídání a ovládnutí chování

- svobodná vůle je pouhou iluzí, chování je určeno kombinací sil zahrnující činitele prostředí

1. 4. Předpoklady a možnosti vývoje člověka

Determinanty lidské psychiky

= faktory ovlivňující lidskou psychiku

1. **biologické** = vnitřní (vrozené)

- a) předem dané - instinkty = vrozené způsoby chování, reflexy - odpověď organismu na nějaký podmět (podmíněné, nepodmíněné = vrozené)
- b) dědičnost - přenos vlastností (genů) z generace na generaci (inteligence)
- c) nervový systém - mozek, mícha
- d) hormonální systém

1. **sociální** = společenské (vnější faktory)

- a) prostředí - přírodní
- b) rodina, škola
 - děti žijící s vlky - Kamala a Amala = vlčí děti
 - izolován od společnosti - Kašpar Hauser
- c) kultura - materiální / duchovní

- d) učení – poznatkům / dovednostem / sociální
- e) společenské normy a zákony

1. 5. **Sociální učení = socializace**

- učení se dovednostem
- probíhá celý život (nejvíce v adolescenci)

1. 6. **Osobnost a její struktura**

Člověk jako osobnost

- v psychologii je osobností každý člověk, není vrozená
 - projevuje se v chování, jednání a prožívání
 - složky osobnosti
- 1) tělesné vlastnosti
 - 2) psychické – jevy, stavy, vlastnosti, procesy
 - 3) sociální – společenský x nespolečenský,...

Psychická struktura osobnosti

- 2. polovina 20. století psychologové využívají 5 faktorů osobnosti (big five)
 1. extraverte - vztahy, uzavřenost
 2. přívětivost
 3. svědomitost
 4. emocionální stabilita
 5. intelekt, otevřenost ke zkušenostem

Vlastnosti

- relativně trvalé charakteristiky jedince, kterým se vyznačuje a které ovlivňují chování, prožívání či myšlení
- na jejich základě můžeme předvídat, jak se člověk zachová a jak bude jednat

Rysy

- psychologické vlastnosti člověka projevující se v jeho chování a jednání
- příznačné pro určitého jedince, odlišují se od ostatních = „povahové vlastnosti“

Důležité rysy:

družnost	X	uzavřenost
sklon vést (dominance)	X	podřizovat se (submisivita)
svědomitost	X	nezodpovědnost
sebedůvěra	X	sebepodceňování
ovládání citových projevů silné	X	slabé

1. 7. Učení

- získávání nových znalostí a dovedností
- celoživotní proces
- 1) poznatkům - učení znalostí a fakt - škola
- 2) učení logickým operacím - dáme věci do souvislosti
- 3) sociální učení - začleňování do společnosti
- zapamatujeme si 10%, co slyšíme / 20%, co vidíme / 25%, co vidíme a slyšíme / 40% diskuse / 80%, co prožijeme / 90%, co sami uděláme
- záměrné - chci se něco naučit / nezáměrné - naučím se něco, aniž bych chtěla
- efektivní učení - záleží na různých faktorech: vnější podmínky (prostředí), psychický stav jedince, charakter učení, metoda učení

1. 8. Vlčí děti - Kamala a Amala

- vychovávala je vlčice
- vyrůstaly v odloučení od lidské společnosti
- nezískaly lidské návyky

1. 9. **Kašpar Hauser**

- chlapec, který žil v lidské společnosti
- byl izolován a s lidmi se často neseťkával
- nezískal lidské návyky